

2022

ОСВІТНІ СИСТЕМИ: РЕТРОСПЕКТИВА, ІННОВАТИКА

(до 100-річчя Всеукраїнського науково-педагогічного журналу «Рідна школа»)

**Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Всеукраїнський науково-педагогічний журнал «Рідна школа»
Педагогічний факультет НПУ імені М.П. Драгоманова
Кафедра педагогіки**

ОСВІТНІ СИСТЕМИ: РЕТРОСПЕКТИВА, ІННОВАТИКА

**(до 100-річчя Всеукраїнського науково-педагогічного журналу
«Рідна школа»)**

Київ - 2022

ОСВІТНІ СИСТЕМИ: РЕТРОСПЕКТИВА, ІННОВАТИКА (до 100-річчя Всеукраїнського науково-педагогічного журналу «Рідна школа»). Електронний збірник матеріалів наукового онлайн-семінару /за ред. д. пед. н., проф. Дем'яненко Н. М. Київ : ВЦ НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. 150 с.

EDUCATIONAL SYSTEMS: RETROSPECTIVE, INNOVATION (to the 100-th anniversary of the All-Ukrainian scientific and pedagogical journal «Native School»). Electronic collection of materials of the scientific on-line seminar /ed. d. ped. n., prof. Demyanenko N. M. Kyiv: VTs NPU imeni M. P. Dragomanova, 2022. 150 p.

В електронний збірник матеріалів наукового онлайн-семінару «ОСВІТНІ СИСТЕМИ: РЕТРОСПЕКТИВА, ІННОВАТИКА» (до 100-річчя Всеукраїнського науково-педагогічного журналу «Рідна школа») ввійшли тези доповідей учених, науково-педагогічних працівників, молодих науковців з актуальних проблем входження України до європейського освітнього простору.

Трансформації освітньо-наукового простору вищої школи у викликах сьогодення, концептуалізація ідеї педагогічної україністики, історія педагогіки як методологія сучасного педагогічного знання, традиції і перспективи освітніх систем середньої і вищої школи, дидактичні методики в історичному й сучасному реформаційному контекстах, інноватизація освітніх ретротехнологій та новації сучасного освітнього простору, персоніфікований досвід в українських і світових освітніх практиках це далеко не повний спектр проблем і питань, до висвітлення та розв'язання яких звертаються автори наукового збірника.

Для фахівців-освітян, науковців, дослідників психолого-педагогічних і управлінських проблем розвитку вищої освіти в Україні та у міжнародному освітньо-науковому просторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Васильков В. М., Василькова О. І., (2009) Психологічний супровід особистісно-професійного становлення майбутнього інженерно-педагогічного працівника
https://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp6/wasylkova.pdf
2. Зеер Э.Ф., (2007) Психология профессионального развития. Москва, 240 с.
3. Кокурн О.М., (2012) Психология професійного становлення сучасного фахівця: Монографія. Київ, 200 с.
4. Мілорадова Н.Е., (2017) Психологічний супровід вузівського етапу професіогенезу правоохоронців/ Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України. Харків, С 67-69.
5. Мушкевич М.І., (2011) Поняття супроводу у сучасній психологічній науці
https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/1338/3/pon_suprov.pdf

Вишківська Ванда Болеславівна,
кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри педагогіки
Національного педагогічного університету
імені М.П.Драгоманова (м.Київ, Україна)
vivanova154@gmail.com

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ОСВІТНИЙ ПРОСТІР ЯК СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

Традиційна спрямованість системи освіти на розвиток різнобічно розвиненої особистості останніми роками змінюється на формування професійних, методологічних, інформаційних компетенцій, які дозволяють творчо і критично мислити, швидко адаптуватися до нових соціальних умов, саморозвиватися, оперувати все більшими обсягами наукової, технологічної, економічної інформації і приймати відповідальні рішення. На етапі розробки

знаходиться модель інтеграції суб'єкт центрваного підходу і нового інформаційного середовища постіндустріального суспільства, що реалізується засобами мас-медіа технологій та глобальної мережі Інтернет [4]. Справжнім трендом розвитку сучасного суспільства стає перенесення індивідуальної активності в Інтернет: професійна діяльність, опосередкована дистанційними технологіями; розвиток соціальних мереж, спільнот, персональних сайтів, блогів; перегляд новин, фільмів, концертів, художніх видань та ін.

Тож, спробуємо виокремити в цьому контексті деякі характеристики сучасного освітнього процесу, в яких ми вбачаємо інноваційний потенціал його майбутнього розвитку.

Насамперед, це визнання принципової незавершеності процесу освіти, виражене в концепції неперервної рівної освіти упродовж життя (lifelong learning). «Меморандум безперервної освіти» Європейського Союзу, окрім формальної і неформальної освіти (не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, є доповненням та/або альтернативою формальної освіти в навчанні впродовж життя), розглядає також інформальну освіту (самоосвіту). Її визначають як індивідуальну пізнавальну діяльність, що супроводжує повсякденне життя і не обов'язково носить цілеспрямований характер. Інформальна освіта не вимагає керівництва з боку учителя або викладача. Крім того, інформальна і неформальна освіта безпосередньо відображає і задовольняє особистісні потреби та запити індивідуума, мобілізуючи тим самим його природну здатність до самовдосконалення та духовного зростання [3].

Для сучасної неформальної та деякої частини формальної освіти характерною є багатофакторність і нелінійність інформаційного обміну: віддалене спілкування з експертами дає більший результат, ніж взаємодія з локальним (за місцем навчання або роботи) оточенням. При цьому вибирається інформація, актуальна для даного часу та контексту освітньої діяльності, здійснюється її мисленнєве структурування, логічне впорядкування. Надзвичайно високий темп її нарощування в сучасному світі вимагає постійної

оновлюваності знань. Так окреслюється тенденція до формування «суспільства знань». У цьому контексті варто зважити на позицію А.Бойко, яка наголошує, що теорія і практика – діалектично взаємопов'язані форми людської діяльності, що означають духовну і матеріальну сторони єдиного поняття. Але практика – вища (теоретичного) пізнання. Виростаючи із практики, «теорія перетворюється на практику», одночасно удосконалюючи її, і, збагачена практикою, – виступає початком нового відкриття [1].

Названі вище особливості сучасного освітнього процесу, у тому числі поява в Інтернеті різноманітних освітніх сервісів, що дозволяють користувачам брати участь у створенні інформаційного контенту, вимагають пошуку адекватних засобів (інструментів) і технологій організації освітнього процесу. На нашу думку, таким механізмом має стати індивідуальний освітній простір, який ми розуміємо як частину загального освітнього простору, що його суб'єкт освітньої діяльності використовує для створення (на основі доступних засобів комунікації та у відповідності з індивідуальними потребами) можливостей для забезпечення своїх освітніх та професійних потреб, тобто для самореалізації у професії та безперервної самоосвіти впродовж життя. Мета розвитку ІОП визначається більшою мірою внутрішньою мотивацією, ніж зовнішніми стандартами, що відповідає прагненню особистості до реалізації свого людського потенціалу як професіонала і члена суспільства. Т. Гуркова у своїй роботі наводить визначення освітнього простору Є. Скибицького, який визначає його як можливість, що дозволяє особистості задовольнити свої освітні потреби, обрати індивідуальний маршрут для здобуття освіти на різних стадіях свого розвитку [2]. У контексті такого підходу до розуміння освітнього простору, знання, інтерактивні навчальні матеріали і міжособистісні комунікації (офлайн і онлайн), сучасні освітні мережі стають навчальними засобами, за допомогою яких здобувається формальна і неформальна освіта [5; 7], і які суб'єкт навчання постійно використовує з тим, щоб йти в ногу з часом, постійно вдосконалювати і поновлювати свій досвід. Відповідно здатність

розширювати ІОП стає важливішою за звичну здатність використовувати накопичені знання.

Таким чином, індивідуальний освітній простір можна розглядати як сферу функціонування та розвитку компетентісно орієнтованого освітнього процесу, в якому діє особлива філософія створення індивідуальної освітньої траєкторії з урахуванням умов зовнішнього середовища (соціально-економічних, політичних та ін.), потреб особистості, вимог соціальних замовників, та реалізується комплекс освітніх послуг як закладами освіти, так і іншими установами, організаціями, ресурсами, які володіють освітньо-розвивальним потенціалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко А. (2020). У ланцюгу неперервності від теорії до практики: впровадження// Освіта і суспільство. № 7-8. С. 6-7.
2. Гуркова Т. (2019). Дефініції понять «освітній простір», «середовище», «освітнє середовище»// Молодь і ринок. N4 (171). С. 114-118.
3. Меморандум неперервного образования Европейского Союза [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.znanie.org/docs/memorandum.html>
4. Національна академія педагогічних наук України. XV Міжнародна науково-практична конференція з інформаційних технологій в освіті. 14 січня 2021 <http://naps.gov.ua/ua/press/releases/2188/>
5. Нечитайло І.С. (2012). Освітній простір вищого навчального закладу, особливості організації з позицій соціології // Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. Випуск 6. С. 73–80.
6. Тарасенко Н. (2021). Сучасний стан освітньої реформи в Україні як передумова для подальших трансформацій системи освіти [Електронний ресурс] / Н. Тарасенко // Шляхи розвитку української науки: суспільний дискурс. № 6. С. 9–18. Режим доступу: <http://nbuviar.gov.ua/images/nauka/2021/06nauka.pdf>.
7. Ярошинська О. О. (2014). Проектування освітнього середовища професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи: монографія / О. О. Ярошинська. Умань: ФОП Жовтий О.О. 456 с.